

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра новітньої історії України

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія українського політикуму (кінець ХХ – початок ХХІ століть)

для студентів

галузі знань	03 Гуманітарні науки
спеціальності	032 Історія та археологія
освітній рівень	Перший (бакалаврський)
освітні програми	Історія України та культурна антропологія (із поглибленим вивченням іноземних мов) та інші
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020 /2021
Семестр	8
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Чернишевич Олена Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії України

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. 2021.
(підпис, ПІБ, дата)

на 2022/2023 н.р. 08.08.2022 р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Чернишевич Олена Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри новітньої історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри новітньої історії

(підпис) (Пижик А.М.)

Протокол № 10 від « 24 » 08 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від « 11 » 09 2020 року № 7

Голова науково-методичної комісії
(підпис) (Терес Н.В.)

« 12 » 09 2020 року

1. Мета дисципліни – поглибити знання студентів з сучасної історії України, досліджуючи роль політичних еліт в процесі розбудови української державності, формуванні політичної системи, економічного, суспільного, соціального, політичного, культурного розвитку України періоду незалежності.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати:* сучасні методи історичного пізнання, характер історичного процесу та розвитку України.

2. *Вміти:* самостійно поглиблювати свої знання шляхом пошуку та опрацювання нової інформації, науково оцінювати роль суб'єктивних та об'єктивних чинників в історичному процесі, подіях та явищах.

3. *Володіти елементарними навичками* аналізу історичних джерел, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, розуміти базові поняття політичної історії («політикум», «політична еліта», «політична партія», «державотворення», «внутрішня політика»).

3. Анотація навчальної дисципліни:

Сучасна історія України являє собою комплекс проблем, які потребують всебічного висвітлення на основі широкого кола джерел та історіографічних досліджень. Зокрема, на особливу увагу заслуговують проблеми історії українського державотворення перехідного періоду (кінець 80-х – початок 90-х років ХХ століття), історія формування та трансформації органів державної влади, формування багатопартійної системи, становлення та розвиток громадянського суспільства України, суспільні та соціальні процеси, економічний розвиток держави. Однак реалії новітнього періоду української історії висвітили і нові тенденції, що зародилися у владному просторі країни. Йдеться насамперед про вихід на політичну арену українського владного поля, поряд із традиційними носіям влади, нових політичних гравців: частково оновлених подіями сучасності, частково новостворених та таких, які не відчували на собі печатку радянського минулого.

Комплексне дослідження визначених проблем надає можливість для формування цілісної картини історії становлення політичних еліт (політикуму) України періоду незалежності (від 1991 року до сьогодення).

4. Завдання (навчальні цілі): формувати здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації, а також здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів з сучасної історії України; застосовувати набуті знання з сучасної історії України у повсякденній діяльності для орієнтації в державотворчих, політичних, соціальних, економічних, культурних процесах, оцінки політичних явищ і подій; критично усвідомлювати взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами у минулому та сучасності. Надавати кваліфіковані консультації з питань сучасної політичної історії України.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання (РН)			
1.1	Знати особливості державотворчих процесів досліджуваного періоду в Україні та світі	лекція, самостійна робота	бліц-опитування	20%
1.2	Знати стан джерельної бази та історіографію проблематики періоду	лекція, самостійна робота	контрольна робота з тем	10%

	незалежності України		ЗМ1 (тест)	
1.3	Знати найважливіші факти та події в історії розвитку українського політичному періоду незалежності	лекція, самостійна робота	реферат 1	10%
1.4	Знати основні політичні постаті української історії періоду незалежності	лекція, самостійна робота	контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)	10%
1.5	Знати відмінності та особливості в становленні політичних еліт різних періодів незалежної України	лекція, самостійна робота	реферат 2	10%
2.1	Вміти формувати, формулювати та обґрунтовувати власне бачення проблем історичного розвитку українського політичного на сучасному етапі	лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота	20%
2.2	Вміти здійснювати історичний аналіз впливу суспільно-політичних процесів на розвиток України та політичному в цілому	лекція, самостійна робота	підсумкова контрольна робота	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни / Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2
Дисципліна запропонована у переліку на вільний вибір студентів							

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.2 — 10 балів/ 6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.4 — 10 балів/ 6 балів.
3. Бліц-опитування з тем ЗМ1 (2 опитування): РН 1.1 – 10 балів/ 6 балів.
4. Бліц-опитування з тем ЗМ2 (2 опитування): РН 1.1 – 10 балів/ 6 балів.
5. Реферат (ЗМ1): РН1.3 - 10 балів/ 6 балів.
6. Реферат (ЗМ2): РН1.5 - 10 балів/ 6 балів.
7. Підсумкова контрольна робота (залік): РН 2.1, 2.2 – 40 балів / 24 бали.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів:

- бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування);
- бали, отримані за самостійну роботу (за підготовку рефератів та участь у бліц-опитуванні);

- бали, отримані за підсумкову контрольну роботу (за письмові розгорнуті відповіді).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний модуль включає в себе лекції та самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 - 5, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 6 –11.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється під час семестрового оцінювання (контрольна робота, бліц-опитування, реферати) та підсумкового оцінювання (підсумкова контрольна робота (залік)).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 40 балів).

<i>Змістовий модуль 1 Український політикум на межі epoch (друга половина 80-х – перша половина 90-х років)</i>		<i>Змістовий модуль 2 Політикум незалежної України</i>		<i>Підсумкова контрольна робота / Залік</i>
30 залікових балів (максимум)		30 залікових балів (максимум)		40 балів (максимум)
<i>самостійна робота (2 бліц- опитування, реферат)</i>	<i>модульна контрольна робота (тест)</i>	<i>самостійна робота (2 бліц- опитування, реферат)</i>	<i>модульна контрольна робота (тест)</i>	
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі бліц-опитування на лекціях, оцінювання рефератів, модульних контрольних робіт.

На лекційних заняттях проводяться **бліц-опитування** (загалом 4 за семестр) щодо понять та визначень, які студент має засвоїти в процесі опанування програмного матеріалу курсу. Правильна відповідь на одне запитання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час одного бліц-опитування – 5.

Реферати студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (до 15 жовтня) і Реферат 2 (до 25 листопада). Критерії оцінки реферату:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 5-6 балів;
- реферат переважно компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише один окремих аспект теми 1-2 бали.

Теми рефератів з кожного змістовного модулю викладач пропонує студентам на першому занятті відповідного модулю: ЗМ1 – початок вересня; ЗМ2 – початок листопада.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**, зокрема, Контрольна робота ЗМ1 (кінець жовтня) і Контрольна робота ЗМ2 (середина грудня).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких

оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу у Київському Національному Університеті імені Тараса Шевченка» від 31 серпня 2018 року.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА (ЗАЛІК)

На передостанній лекції з дисципліни з усього обсягу пройденого і відведеного на самостійну роботу студентів матеріалу проводиться *підсумкова контрольна робота* (2 завдання). Студент повинен дати письмову розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 20 балів за одне завдання)

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	4-6
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1-3

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (модульні контрольні роботи, бліц-опитування, реферати).

Обов'язковою вимогою для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є набрання студентами не менше 20 балів під час семестрового оцінювання. Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 20 балів*, для одержання заліку необхідно у визначені викладачем терміни пройти співбесіду з пропущених лекцій для того, щоб набрати критичний мінімум і бути допущеним до складання заліку.

Рекомендований мінімум для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) - 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	ПМК / залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		лекції	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Український політикум на межі епох (друга половина 80-х – перша половина 90-х років)			
1	Тема 1. Вступ до курсу «Історія українського політикуму»: мета, завдання, предмет та об'єкт.	2	
2	Тема 2. Джерельна база та історіографія для вивчення історії українського політикуму.	2	6
3	Тема 3. Особливості українських державотворчих процесів другої половини 80-х років.	2	4
4	Тема 4. Українські політичні еліти перехідного періоду (кінець 80-х – початок 90-х років ХХ століття)	4	4
5	Тема 5. Зовнішній аспект у формуванні політичних еліт України.	1	4
6	<i>Реферат за змістом тем ЗМ1</i>		5
7	<i>Контрольна робота 1 (тест)</i>	1	-
Змістовий модуль 2. Політикум незалежної України			
9	Тема 6. Політичні еліти за часів президенства Л.Кравчука	2	5
10	Тема 7. Олігархи як представники політичної еліти за часів Л.Кучми	2	6
11	Тема 8. Переформатування політикуму як наслідок Помаранчевої революції. В.Ющенко	2	5
12	Тема 9. Повернення до «старого про шарку» політикуму. Режим В.Януковича	2	7
13	Тема 10. Євромайдан та Революція гідності як переломний чинник для українського політикуму. Військова еліта та війна на сході України.	4	4
14	Тема 11. Проблеми та перспективи політикуму на сучасному етапі.	3	4
15	<i>Реферат за змістом тем ЗМ2</i>	-	6
14	<i>Контрольна робота 2 (тест)</i>	1	-
16	Підсумкова контрольна робота	2	-
17	ВСЬОГО	30	60

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Алексеев Ю., Кульчицький С., Слюсаренко А. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985 – 1999 рр.): Навч. посібник / Ю. Алексеев та ін. – К., 2000. – 296 с.

2. Барановська Н., Верстюк В., Віднянський С. та ін. Україна: утвердження незалежної держави (1991 – 2001) / Н.Барановська та ін. – К., 2001. – 704 с.

3. Гальчинський А. Помаранчева революція та нова влада / А. Гальчинський. – К., 2005. – 368 с.

4. Грач Л. Україна після Кучми / Л. Грач. – К., 2005. – 224 с.

5. Гузенкова Т. Политические партии и лидеры в Верховной Раде Украины (1998 – 2000) / Т.Гузенкова. – М., 2001. – 228 с.
6. Кармазіна М. Президентство: український варіант / М.Кармазіна. – К., 2007. – 365 с.
7. Кравчук Л. Маємо що маємо: Спогади і роздуми / Л.Кравчук. – К., 2002. – 392 с.
8. Кульчицький С. Помаранчева революція / С. Кульчицький. – К., 2005. – 368 с.
9. Литвин В. Україна – 2004. Події. Документи. Факти: У 3-х томах / В. Литвин. – К., 2005.
10. Ющенко В. Недержавні таємниці: нотатки на берегах пам'яті / В.Ющенко. – К., 2014. – 511 с.

Додаткова:

1. Бондаренко К. Атланти і каріатиди з-під «даху» Президента / К.Бондаренко. – Л., 2000. – 178 с.
2. Гарань О. Убити дракона. З історії Руху та нових партій України / О. Гарань. – К., 1993. – 196 с.
3. Державотворчий процес в Україні (1991 – 2006 рр.) / відп. ред. В. Смолій. – К., 2007. – 550 с.
4. Держалюк О. Криза в Україні та її наслідки / О. Держалюк. – К., 2006. – 128 с.
5. Касьянов Г. Україна 1991 – 2007: нариси новітньої історії / Г. Касьянов. – К., 2008. – 432 с.
6. Колесников А. Первый украинский. Записки с передовой / А.Колесников. – М., 2005. – 416 с.
7. Корж Г. Леонид Кучма. Настоящая биография второго президента Украины / Г.Корж. – Х., 2005. – 413 с.
8. Кучма Л. Своім шляхом. Роздуми про економічні реформи в Україні / Л.Кучма. – К., 2004. – 384 с.
9. Кушнарєв Е. Конь рыжий. Записки контрреволюционера / Е.Кушнарєв. – Х., 2005. – 278 с.
10. Литвин В. Украина: политика, политики, власть. На фоне политического портрета Л.Кравчука / В.Литвин. – К., 1997. – 335 с.
11. Новітня Україна 1991 – 2001: (роздуми видатних сучасників) / М.Амосов, Володимир (В.Сабодан), Л. Грач, В.Гриньов та ін. – К., 2001. – 160 с.
12. Офіцинський Р. Політичний розвиток незалежної України (1991 – 2004) в аспекті європейської ідентичності (на матеріалах періодики Заходу) / Р. Офіцинський. – Львів, 2005. – 287 с.
13. Руденко С. Вся президентская рать: окружение Виктора Ющенко / С.Руденко. – К., 2007. – 274 с.
14. Руденко С. Вся Юлинка Рать: окружение Юлии Тимошенко / С.Руденко. – К., 2007. – 224 с.
15. Руденко С. Вся премьерская рать: окружение Виктора Януковича / С.Руденко. – К., 2007. – 232 с.
16. Сирота М. Україна в геополітичному просторі третього тисячоліття / М. Сирота. – К., 2007. – 235 с.
17. Чобіт Д. Громовідвід, або «справа Лазаренка» / Д. Чобіт. – Броди, 2003. – 210 с.
18. Чобіт Д. Нарцис. Штрихи до політичного портрету Віктора Медведчука / Д. Чобіт. – К., 2001. – 180 с.
19. Шульга Н. Дрейф на обочину. Двадцять лет общественных изменений в Украине / Н.Шульга. – К., 2011. – 448 с.
20. Яневський Д. Хроніка «помаранчевої» революції / Д.Яневський. – Х., 2005. – 320 с.